

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 330.190.2

Семенова А. О., студентка 4 курсу
Факультету менеджменту та маркетингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку економіки більшості країн світу значне місце займає розвиток підприємницької діяльності. Від ефективності виробництва, можливостей національних підприємств виробляти конкурентну продукцію у вирішальній мірі залежить рівень розвитку української економіки.

Проблема оцінки ефективності виробництва посідає важливе місце в системі аналізу діяльності підприємства. Вона займає ключове положення в економічній теорії та практиці. Загальне поняття ефективності є досить широким і вживається в найрізноманітніших галузях. Розглянемо сутність категорії «ефективність» та основні підходи до її оцінки.

Шегда А.В. зазначає, що термін «ефект» у перекладі з латинської означає «результат». Отже, категорія «ефективність» інтерпретується як «результативність». Термін «ефект» має значення результату, наслідку зміни стану певного об'єкта, зумовленої дією зовнішнього або внутрішнього фактора. Фактично оцінка ефективності виробництва підприємства полягає в визначенні його результатів [6].

Фактично визначення ефективності господарської діяльності підприємства полягає в оцінці її результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виготовленої продукції в натуральному чи вартісному виразі або прибуток. Але ж сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність або неефективність роботи підприємства, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності господарської діяльності підприємства необхідно також урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати.

В економічній літературі запропоновано безліч концептуальних підходів до оцінки економічної ефективності господарської діяльності.

Герчикова І. Н. пропонує рахувати ефективність щодо реальних витрат виробництва. При цьому, вона вважає, що ефективність слід визначати по рентабельності активів, по рентабельності власного капіталу і позикового капіталу [1].

Рентабельність активів:

$$P_a = \frac{\text{ЧП}}{A_{п+к}} \times 100\%, \text{ де} \quad (1)$$

ЧП – чистий прибуток;

$A_{п,к}$ – активи на початок і на кінець звітного періоду відповідно.

Рентабельність власного капіталу:

$$P_{в.к.} = \frac{\text{ЧП}}{B_{к.п+к.к}} \times 100\%, \text{ де} \quad (2)$$

$B_{к.п, к.к.}$ – власний капітал на кінець и на початок звітного періоду відповідно.

Рентабельність позикового капіталу:

$$P_{п.к.} = \frac{\text{ЧП}}{Пк} \times 100\%, \text{ де} \quad (3)$$

ПК – позиковий капітал.

Шеремет А. Д. і Сайфулін Р. С. пропонують визначати ефективність авансованих ресурсів і ефективність спожитих ресурсів, а також оборотність і рентабельність коштів або їх джерел [3].

Оборотність коштів:

$$Об.к. = \frac{РП}{С_{зал.}} \text{, де} \quad (4)$$

РП – реалізована продукція;

$C_{зал.}$ – середньорічний залишок нормованих оборотних коштів.

Ефімова О. В. приходять до висновку, що ефективність доцільно визначати по рентабельності використаного капіталу, причому у разі

залучення позикових засобів треба враховувати також фінансові витрати (відсотки). Прибуток для визначення рентабельності слід брати той, що залишається у розпорядженні підприємства, тобто чистий [4].

Шмален Г. одним з основних критеріїв оцінки діяльності підприємства в умовах ринкової економіки вважає економічність. Під економічністю автор розуміє отримання певного результату при найменших витратах або заданому об'ємі витрат. Основними показниками діяльності підприємства в ринкових умовах Шмален Г. називає фінансову стійкість і прибуток (рентабельність). Причому, під останньою він розуміє рентабельність власного капіталу і рентабельність всього капіталу, вкладеного в підприємство [5].

Приведені вище пропозиції ми вважаємо частковими, такими, що не відображають основної мети діяльності підприємства або що відображають її неповно. Ці пропозиції можна застосовувати при оцінці ефективності використання окремих складових елементів капіталу, виробничих площ і устаткування, грошових коштів і т.п. На нашу думку, для формування загального висновку про ефективність роботи підприємства доцільно використовувати комплексну систему показників, яка поєднує всі названі підходи.

Література

1. Воронкова А. Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / А. Е. Воронкова. – Харків : Вид-во «ІНЖЕК», 2008. – 520 с.
2. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / О.О. Гетьман, В. М. Шаповал. – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
3. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування : монографія / І. В. Кривов'язюк. – Луцьк : Вид-во «Надстир'я», 2007. – 260 с.
4. Ніколаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №6. – С. 180-191.

5. Прядко Володимир Васильович. Економічна ефективність виробництва: проблеми теорії та методології управління / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К. : Наукова думка, 2003. – 282с.

6. Шегда А. В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А. В. Шегда, – К.: Знання, 2006. – 614 с.

Автор статті

Семенова А. О.

Студентка 4 курсу

групи 6.03.44.13.02

Науковий керівник

Бутенко Д. С.

к.е.н.,доцент

д.е.н.,проф., завідувач кафедри
підприємницької діяльності

Гонтарева І. В.

Опубліковано в авторській редакції